

การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาที่สองระหว่าง
มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น

สมพร โกมารทัต

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ปัจจุบันภาษาญี่ปุ่นมีอิทธิพลในประเทศไทยมาก อาจกล่าวได้ว่าภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองที่มีความสำคัญรองจากภาษาอังกฤษ ดังปรากฏในผลการวิจัยเรื่อง “ความต้องการและการใช้ภาษาญี่ปุ่นของภาคเอกชนในระดับบริหาร” ที่พบว่าในด้านนโยบายการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในภาคธุรกิจ บริษัทส่วนหนึ่งประมาณ 52% ได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นปัจจัยร่วมในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน (เดื่อนใจ ต้นงามตรง, 2537:1-2) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่งได้เปิดสอนภาษาญี่ปุ่น ทั้งในระดับวิชาเอก วิชาโท วิชาเลือกเสรี เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สอง สุมิตรรา อิงวัฒนกุล (2535:1-3) กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศว่าไม่ว่าจะเป็นภาษาใดมีจุดมุ่งหมายเหมือนกัน มักจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาปัญญาของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษานั้นในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนอกจากนั้นยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชนชาติเจ้าของภาษานั้นได้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น สามารถใช้ภาษานั้นๆเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อขั้นสูงหรือศึกษาต่อในต่างประเทศได้

การสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองนับเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารได้ด้วยระยะเวลาอันรวดเร็ว ปัญหาประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญและทำให้การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นเรื่องยากของคนไทย คือ ปัญหาเกี่ยวกับ “วัฒนธรรมทางด้านภาษา” ที่มีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นทั้งในเรื่องของตัวอักษร การออกเสียง และไวยากรณ์ นักศึกษาไทยจำนวนไม่น้อยพยายามชวนชวนหาช่องทางไปเรียนภาษาญี่ปุ่น ณ มหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น ด้วยเชื่อว่าจะได้ผลดีกว่าการเรียนในมหาวิทยาลัยประเทศไทย แต่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายแพงมาก นอกจากการได้เรียนและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อการเรียนภาษาแล้ว “วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่น” ของมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นเจ้าของภาษา เป็นต้นตำรับ เป็นรูปแบบ เป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สะสมมานาน มีการพัฒนาก้าวหน้าไปตามยุคสมัยและเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศญี่ปุ่นที่เจริญก้าวหน้าไปมาก ก็น่าจะเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลดีต่อการเรียนภาษา ณ ประเทศญี่ปุ่น

ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่รับผิดชอบการสอนภาษาญี่ปุ่นอยู่ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยตระหนักดีว่า การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นระดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกมาก เช่น ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหา ผู้สอน วิธีสอน เทคนิคการสอน อุปกรณ์และสื่อการสอน ตัวผู้เรียน สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน และอื่นๆ (ปิยะจิต ทาแดง, 2524:22) ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาต่างๆเหล่านี้ถึงเวลาแล้วที่ควรจะมีมุมมองในภาพรวมที่เป็นองค์รวมของกระบวนการ

การสอน เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมการสอน นั่นคือการมองการสอนภาษาญี่ปุ่นในแง่มุมมองของวัฒนธรรมการสอน ซึ่งแน่นอนว่าวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบไทยๆ ในประเทศไทย ย่อมต้องมีสิ่งดีๆ ด้านดี ๆ อยู่ไม่น้อย ขณะที่ก็คงมีสิ่งที่เป็นส่วนด้อย จุดอ่อนอยู่บ้าง เช่นเดียวกับวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ย่อมต้องมีสิ่งดีๆ อยู่มาก และคงมีสิ่งที่เป็นส่วนด้อย จุดอ่อนอยู่เหมือนกัน การรู้จุดดีจุดด้อยของแต่ละวัฒนธรรมการสอนน่าจะเป็นประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนได้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่ากระบวนการทางวัฒนธรรมการสอน น่าจะเป็นหัวใจสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการผลักดันให้การสอนภาษาญี่ปุ่นเกิดประสิทธิภาพสูง จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่น ในฐานะภาษาที่สองระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาที่สอง ระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้เรียนทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จะมุ่งเฉพาะผู้เรียนที่มาจากชาติซึ่งไม่ได้ใช้ตัวอักษรคันจิเป็นภาษาหลัก หรือไม่มีพื้นฐานการเรียนตัวอักษรคันจิมาก่อน ทั้งจะต้องเป็นผู้ที่เพิ่งเรียนภาษาญี่ปุ่น หรือเรียนอยู่ในระดับเริ่มต้นเท่านั้น
2. ผู้สอนในประเทศไทยจะมุ่งเฉพาะผู้สอนที่เป็นคนไทยเท่านั้น สำหรับผู้สอนในประเทศญี่ปุ่นก็จะมุ่งเฉพาะผู้สอนที่เป็นคนญี่ปุ่นเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนวัฒนธรรมการสอนของชาตินั้นๆ จริง
3. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ “วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่น” ที่ปรากฏในช่วงปัจจุบันระหว่างปี พ.ศ.2546 และ พ.ศ.2547 เท่านั้น

นิยามศัพท์

1. วัฒนธรรมการสอน หมายถึง แบบอย่างของพฤติกรรมการสอน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอน และผลสัมฤทธิ์ของการสอนที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในกระบวนการถ่ายทอด และกระบวนการเรียนการสอนซึ่งสามารถอธิบายแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้
 - 1.1 แบบอย่างของพฤติกรรมการสอน ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการสอนรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิค และกลยุทธ์การสอน กิจกรรมการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้เรียน พฤติกรรมของผู้สอน

1.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร เนื้อหา อุปกรณ์การสอนหรือสื่อการสอน สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน อุปสรรคและปัญหาของผู้เรียน อุปสรรคและปัญหาของผู้สอน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ของการสอน ประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้สอน

2. ภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาที่สอง หมายถึง ภาษาญี่ปุ่นที่สอนให้แก่ผู้เรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศ ในฐานะภาษาที่สอง ไม่ใช่ภาษาหลักหรือภาษาแม่ของผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความแตกต่างเกี่ยวกับวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาที่สองทั้งที่เป็นจุดเด่น และจุดด้อยของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น
2. ทำให้สามารถนำเอาจุดเด่นของวัฒนธรรมการสอนของแต่ละประเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในประเทศไทยและในประเทศญี่ปุ่นให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. การนำเอาผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ดังกล่าวในข้อ 2 ย่อมทำให้การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีประสิทธิภาพดี ความจำเป็นในการเดินทางไปเรียนต่างประเทศจะน้อยลง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแพงๆทำให้ประเทศไทยประหยัดเงินที่นำออกนอกประเทศ
4. ผลการวิจัยจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นพัฒนาการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของวัฒนธรรม หนังสือ Encyclopedia of Social Science (2004:621) อธิบายคำว่า วัฒนธรรม (Culture) ว่าหมายถึง มรดกของสังคมอันเป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันและได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคตามสมัย พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย (2524:101) ให้ความหมายคำว่า วัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนว่า “คือแบบอย่างของพฤติกรรมทั้งหลายที่ได้มาจากสังคม และที่ถ่ายทอดกันไปทางสังคมโดยอาศัยสัญลักษณ์ วัฒนธรรมจึงเป็นชื่อสำหรับสัมฤทธิ์ผลที่เด่นชัดทั้งหมดของกลุ่มมนุษย์ รวมถึงทั้งหลายเหล่านี้ เช่น ภาษา ซาเปียร์ (Sapir, 1949:218) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า “วัฒนธรรมคือสิ่งที่คนในสังคมทำหรือคิดโดยใช้ภาษาเป็นสื่อ” เมื่อพิจารณาว่าอะไรคือวัฒนธรรมแล้วนักวิชาการหลายท่านก็กล่าวชัดเจนว่า “ภาษา” และ “การถ่ายทอด” ซึ่งก็คือ “การสอน” จัดว่าเป็นวัฒนธรรมลักษณะหนึ่ง ภาษาญี่ปุ่นและการถ่ายทอดภาษาญี่ปุ่นหรือการสอนภาษาญี่ปุ่นจึงนับเป็นวัฒนธรรมตามความหมายของวัฒนธรรมด้วย

การสอนภาษาที่สอง ภาษาที่สอง หมายถึง ภาษาอื่นที่ผู้เรียนเรียนเพื่อใช้รองไปจากภาษาแรก (อรุณี วิริยะจิตรา, 2532:4) การเรียนการสอนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ เช่นภาษาญี่ปุ่นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นง่ายตายกับคนทุกคนเหมือนการเรียนการสอนภาษาแรก ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเรียนการสอนภาษาที่สอง เช่น ตัวผู้เรียน ตัวผู้สอน พฤติกรรมของผู้เรียน พฤติกรรมของผู้สอน วิธีการเรียน วิธีการสอน ธรรมชาติการรับรู้ที่แตกต่างกัน

สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนหรือความสำคัญจำเป็นในการใช้ภาษาที่สอง เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆดังกล่าวมานี้ ก็คือ แบบแผนพฤติกรรมของการเรียนรู้ที่ได้มาและถ่ายทอดกันในกระบวนการสอนภาษา ที่เรียกว่า วัฒนธรรมการสอนภาษานั้นเอง

องค์ประกอบของวัฒนธรรมการสอน วัฒนธรรมของทุกสังคมจรโลงคงอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะมีภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม สุพัตรา สุภาพ (2528:108) กล่าวว่า "วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมจะต้องมีการเรียนรู้ ดังนั้นวัฒนธรรมจะต้องมีการสอน" การสอนภาษาหรือการเรียนการสอนภาษา เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหลากหลายเรื่อง วราภรณ์ ศุภนาลัย (2535:63) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนว่า "การเรียนการสอนจะมีผลหรือคุณภาพดีเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ ตัวผู้เรียน ตัวผู้สอนหลักสูตร ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัว และจะทราบว่าผู้เรียนได้เรียนจนบรรลุถึงจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ก็ต้องมีการประเมินผล" จำเนียร ศิลปวานิช (2538:32-33) กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนว่า "เป็นกระบวนการที่เกิดจากความเข้าใจในตัวผู้เรียน เข้าใจในกระบวนการ วิธีการสอน การใช้สื่อการสอน การจูงใจและการให้แรงเสริม การใช้บุคลิกท่าทีของครู รวมทั้งการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนว่าเป็นไปตามหลักสูตรหรือไม่อีกด้วย" การสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนมีแบบแผนพฤติกรรมของการสอน ต้องมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอน และมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของการสอน การสอนภาษาเมื่อพิจารณาตามแนวทางด้านวัฒนธรรม สามารถเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยเรื่องนี้นับเป็นงานวิจัยริเริ่มบุกเบิกครั้งแรกที่ศึกษาเรื่องของการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นจากมุมมองทางด้านวัฒนธรรม จึงไม่ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยนี้ แต่พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงและน่าสนใจพอจะนำมาประยุกต์ใช้อ้างอิงได้ เช่น

รัตนา ศิริพานิช (2533) ได้เสนอผลงานวิจัยเรื่อง "ความเข้าใจวิถีชีวิตและแนวคิดของชาวญี่ปุ่นจากการเรียนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ" ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเริ่มเรียนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นจะมีการเรียนการสอนโดยใช้ทั้งภาษาไทยภาษาญี่ปุ่นปนกัน ต่อเมื่อได้เรียนรายวิชาหลักๆ จึงสอนโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นล้วนๆ เมื่อเริ่มเรียนภาษาญี่ปุ่น อาจารย์ผู้สอนไม่ได้สอนเน้นแนวคิดและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่เรียนมากนัก ต่อเมื่อเรียนในชั้นปีสูงขึ้น จึงได้เรียนแนวคิดและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

สุพรรณ ครุฑเมือง(2544) ได้เสนอผลงานวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยไทย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นโดยรวมจัดอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการเรียนขณะอยู่ในห้องเรียนจัดอยู่ในระดับดี พฤติกรรมการเรียนก่อนเข้าเรียน พฤติกรรมการเรียนหลังเลิกเรียนและพฤติกรรมเสริมเพื่อการเรียนรู้จัดอยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติที่มีต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นจัดอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ศูนย์ภาษาญี่ปุ่น มูลนิธิญี่ปุ่น (The Japan Foundation 1998) ได้สำรวจสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ พบว่า การใช้สื่อการสอนของครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่ใช้กันมากเป็นอันดับแรก คือ เครื่อง

เล่นเทปรองลงมา คือ เครื่องเล่นวีดีโอ และ คอมพิวเตอร์ ส่วนปัญหาการสอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ พบว่า ปัญหาการสอนภาษาญี่ปุ่นแบ่งเป็น 5 หัวข้อใหญ่คือ ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล ได้แก่ การขาดแคลนสื่อการสอน ขาดข้อมูลทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น ขาดข้อมูลทางวิธีการสอน ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน ได้แก่ อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ ขาดผู้เรียนที่มีความสนใจเรียน ปัญหาเกี่ยวกับผู้สอน ได้แก่ ขาดแคลนผู้สอน ขาดผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นและวิธีการสอนภาษาญี่ปุ่น

Kushida (1998) ศึกษาวิธีการสอนการเขียนเรียงความ โดยเน้นประเด็นเรื่องการสื่อสารบนความแตกต่างทางวัฒนธรรมในวิชาการเขียนจดหมายของนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พบว่าวิธีการเขียนของนักศึกษาสะท้อนถึงวัฒนธรรมความคิดที่แตกต่างกันระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น

สถาบันวิจัยภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่น(国立国語研究所、2003) ได้เผยแพร่รายงานการวิจัยเรื่อง "วิธีการและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย (กรุงเทพฯ) พ.ศ.2544" ผลการวิจัยที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้ เกี่ยวกับผู้เรียนพบว่าส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเพราะสนใจในภาษาญี่ปุ่น ไม่มีการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นนอกชั่วโมงเรียน ใช้ตำราเรียนนอกชั่วโมงเรียนโดยใช้เพื่อการท่องจำค้นหาความหมายของคำและทำแบบฝึกหัดตามลำดับ สื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนใช้มากตามลำดับคือ หนังสือเรียน ภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ เทปหรือซีดีเพลง เกี่ยวกับผู้สอน พบว่าส่วนใหญ่เคยไปประเทศญี่ปุ่นมาแล้ว ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สอนชาวไทยเคยมีประสบการณ์สอนวิชาอื่นด้วย ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นประมาณครึ่งหนึ่งมีวุฒิปริญญาเอกอื่นที่ไม่ใช่ภาษาญี่ปุ่น เคยมีประสบการณ์ฝึกอบรมภาษาญี่ปุ่นมาก่อน สิ่งที่ใช้ในชั่วโมงสอนส่วนใหญ่ใช้ตำราเรียนที่มีอยู่แล้ว เทปบันทึกเสียงและเอกสารแผ่นประกอบการสอนตามลำดับ สื่อการสอนที่ผู้สอนใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ รูปถ่าย นิตยสาร วีดีโอ อุปกรณ์ที่ใช้ในชั่วโมงสอนพบว่าใช้ เทปบันทึกเสียง วีดีโอ ไอเวอร์เฮดโปรเจคเตอร์ ส่วนคอมพิวเตอร์ยังใช้น้อย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนและผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อเลือกเขตพื้นที่และมหาวิทยาลัยที่จะทำการศึกษา และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกผู้เรียนและผู้สอน ในประเทศไทยได้ผู้เรียน 100 คน ผู้สอน 18 คน จาก 10 มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ในประเทศญี่ปุ่นได้ผู้เรียน 75 คน ผู้สอน 15 คน จาก 10 มหาวิทยาลัยในเขตคันไซ ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย พุดคุย สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทางด้านกรเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อให้ได้แนวคิด ทฤษฎี และสาระสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่น
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4 ชนิดคือ

- 2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ใช้สอบถามผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน สิ่งแวดล้อมในการเรียน ความพึงพอใจของผู้เรียน อุปสรรคและปัญหาของผู้เรียน
 - 2.2 แบบสอบถามสำหรับผู้สอนเกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่น ใช้สอบถามผู้สอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สอน สิ่งแวดล้อมในการสอน ความพึงพอใจของผู้สอน อุปสรรคและปัญหาของผู้สอน
 - 2.3 แบบสำรวจและสังเกตการสอนในชั้นเรียนสำหรับผู้สอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับ การสอน รูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคและกลยุทธ์ในการสอน อุปกรณ์และสื่อการสอน กิจกรรมการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียน
 - 2.4 แบบสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับ อุปสรรคและปัญหาการสอน แนวคิดการสอน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอน
3. นำเครื่องมือไปทดสอบก่อนใช้จริง (Pretest)
4. นำเครื่องมือ กลับมาปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดสอบครั้งที่สองเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient alpha) พบว่าแบบสอบถามสำหรับผู้สอนมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.8525 แบบสอบถามผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.9153 และแบบสำรวจและสังเกตการสอนในชั้นเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.9393
5. นำเครื่องมือไปใช้เก็บข้อมูลจริงในประเทศไทยด้วยตนเอง ระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน 2546 และระหว่างเดือนธันวาคม 2546 -มกราคม 2547
6. เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่ประเทศญี่ปุ่น โดยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากองค์การส่งเสริมวิชาการแห่งประเทศญี่ปุ่น (Japan Society for the Promotion of Science หรือ JSPS) ระหว่างวันที่ 30 กันยายน ถึง วันที่ 23 ตุลาคม 2546
7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows Version 11

สรุปผลการวิจัย

พบว่าวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และในประเทศญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ที่ .05 ในเรื่องที่น่าสนใจดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่น พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาษาอื่น (ภาษาไทย) ช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ เน้นการสอนไวยากรณ์

และโครงสร้างภาษา ส่วนในประเทศญี่ปุ่นเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน ไม่พูดภาษาอื่นในการสอนจะพูดเฉพาะภาษาญี่ปุ่น เน้นการสอนแบบธรรมชาติที่ไม่เป็นรูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่น	ผู้สอนในไทย			ผู้สอนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{X}	SD	ผล	\bar{X}	SD	ผล		
เน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน	-1.11	.90	ไม่ทำ	1.00	.00	ทำ	-5.236*	.000
เน้นการสอนแบบธรรมชาติที่ไม่เป็นรูปแบบ	-.44	.78	ไม่แน่ใจ	1.00	.00	ทำ	-7.818*	.000
ไม่พูดภาษาอื่นในการสอนจะพูดเฉพาะภาษาญี่ปุ่นเท่านั้นและแสดง กิริยาท่าทางประกอบ	-.83	.51	ไม่แน่ใจ	1.00	.00	ทำ	-15.118*	.000
เน้นสอนคำศัพท์เป็นสำคัญ	.17	.79	ไม่ทำ	1.00	.00	ทำ	-4.499*	.000
เน้นสอนกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษาก่อนเป็นสำคัญ	.78	.55	ทำ	1.00	.00	ทำ	-1.719	.104
ใช้ภาษาอื่นช่วยอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่สอน	.94	.24	ทำ	.85	.55	ทำ	.675	.505
เน้นสอนโครงสร้างของประโยค	.72	.67	ทำ	.77	.60	ทำ	2.989	.98
ภาพรวม	.18	.29	ไม่ทำ	.68	.11	ทำ	-6.477*	.000

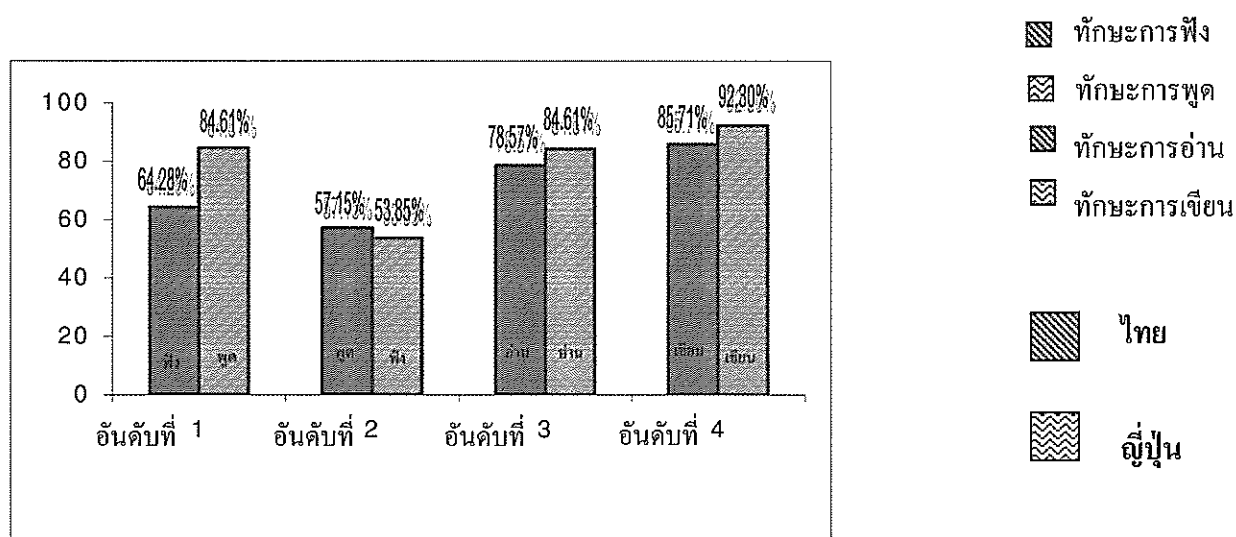
หลักสูตรภาษาญี่ปุ่น พบว่า หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยเน้นการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ เนื้อหาวิชาเน้นให้มีสาระครบถ้วนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นเน้นการสอน เนื้อหาวิชาเน้นประโยชน์ให้ผู้เรียนสามารถพูดสื่อสารได้จริง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของลักษณะและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรการสอนภาษาญี่ปุ่น สำหรับผู้เริ่มเรียนตามการรับรู้ของผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น

ลักษณะของหลักสูตรการสอนภาษาญี่ปุ่น	ผู้สอนภาษาญี่ปุ่น					
	ไทย		ญี่ปุ่น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของหลักสูตร						
หลักสูตรแบบเน้นโครงสร้างไวยากรณ์	14	50.00	6	27.27	20	40.00
หลักสูตรแบบเน้นการสื่อสาร	9	32.14	14	63.64	23	46.00
อื่น ๆ	5	17.86	2	9.09	7	14.00
รวม	28	100	22	100	50	100
เนื้อหาวิชา						
เนื้อหาวิชามีสาระครบถ้วน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	17	31.48	12	29.27	29	30.53
เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนสามารถพูดสื่อสารได้จริง	15	27.78	15	36.58	30	31.58
เนื้อหาวิชาเน้นกฎไวยากรณ์ ส่งเสริมให้รู้และเข้าใจภาษาญี่ปุ่นอย่าง ถูกต้อง	12	22.22	2	4.88	14	14.74
เนื้อหาวิชามีสาระจากง่ายไปยาก มีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย	6	11.11	7	17.07	13	13.68
เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักสูตรและเหมาะสมกับ ช่วงเวลาที่จัดให้เรียน	4	7.41	5	12.20	9	9.47
รวม	54	100	41	100	95	100

ทักษะทางภาษาที่ผู้สอนเน้น พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยเน้นทักษะการฟัง ก่อนตามด้วยการพูด การอ่านและการเขียน ส่วนในประเทศญี่ปุ่นเน้นทักษะการพูดก่อน ตามด้วยการฟัง อ่านและเขียน ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบค่าร้อยละของการจัดอันดับทักษะทางภาษาที่ผู้สอนเน้น

รูปแบบการสอนภาษาญี่ปุ่น พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย สอนแบบซักถามและสอนแบบทบทวนเป็นหลัก ส่วนในประเทศญี่ปุ่นใช้รูปแบบการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ แบ่งกลุ่มมอบงาน และสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เป็นหลักดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) รูปแบบการสอนภาษาญี่ปุ่น

รูปแบบการสอน	ผู้สอนในไทย			ผู้สอนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{X}	SD	ผล	\bar{X}	SD	ผล		
การสอนแบบบรรยาย	.72	.67	ทำ	.07	1.04	ไม่ทำ	2.107*	.044
การสอนแบบสารัตถ์	.39	.70	ทำ	-.85	.55	ไม่แน่ใจ	2.030*	.042
การสอนแบบซักถาม	.72	.67	ทำ	.07	1.04	ไม่ทำ	2.435*	.025
การสอนแบบทบทวน	.72	.67	ทำ	-.38	.96	ไม่แน่ใจ	3.788*	.001
การสอนโดยผู้สอนเป็นศูนย์กลาง	.50	.62	ทำ	-.31	.95	ไม่ทำ	3.874*	.001
การสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	.39	.78	ทำ	-.69	.75	ไม่แน่ใจ	2.688*	.014
การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ	-.17	.92	ไม่ทำ	.85	.55	ทำ	2.549*	.017
การสอนแบบแบ่งกลุ่มมอบหมายงาน	.11	.96	ไม่ทำ	.85	.55	ทำ	3.490*	.002
การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้	.22	.81	ไม่ทำ	.85	.55	ทำ	4.362*	.000
ภาพรวม	.43	.27	ทำ	-.50	.46	ไม่แน่ใจ	5.641*	.000

วิธีการสอนภาษาญี่ปุ่น พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ใช้วิธีการสอนแบบให้รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษา ใช้ภาษาอื่นช่วยสื่อสารและให้อ่านแล้วแปลความ ส่วนในประเทศ

ญี่ปุ่นใช้วิธีการสอนแบบใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเดียว ให้ผู้เรียนฟังแล้วพูดตาม และใช้การปฏิบัติและกิริยาอาการประกอบดัง ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) วิธีการสอนภาษาญี่ปุ่น

วิธีการสอน	ผู้สอนในไทย			ผู้สอนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{x}	SD	ผล	\bar{x}	SD	ผล		
สอนให้อ่านแล้วแปลความ	.89	.47	ทำ	.92	.28	ทำ	-.233	.817
สอนโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเดียว	-.72	.67	ไม่แน่ใจ	1.00	.00	ทำ	-10.920*	.000
สอนให้ผู้เรียนฟังแล้วพูดตาม	.50	.79	ทำ	1.00	.00	ทำ	-2.699*	.015
สอนให้รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์	1.00	.00	ทำ	.85	.55	ทำ	1.00	.337
สอนโดยผู้สอนพูดให้น้อย ให้ผู้เรียนพูดให้มาก	.33	.91	ไม่ทำ	.85	.55	ทำ	-1.946	.062
สอนโดยใช้การปฏิบัติ และใช้กิริยาอาการประกอบ	.50	.79	ทำ	1.00	.00	ทำ	-2.699*	.015
สอนโดยใช้ภาษาอื่นสื่อสาร	.92	.28	ทำ	.33	.97	ไม่ทำ	-2.444*	.024
ภาพรวม	.49	.17	ทำ	.91	.18	ทำ	-6.495*	.000

กิจกรรมการสอนภาษาญี่ปุ่น พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยไม่ค่อยใช้กิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลาย $\bar{x} = -.22$ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นมีกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลาย $\bar{x} = .07$ มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเกมคอมพิวเตอร์ในการสอน

อุปกรณ์และสื่อการสอน พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยไม่ค่อยใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน $\bar{x} = .14$ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนหลากหลาย $\bar{x} = .39$

การประเมินผลการเรียน พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีการประเมินผลการเรียนภาษาญี่ปุ่นแบบอิงเกณฑ์ ในขณะที่ในประเทศญี่ปุ่นประเมินผลผู้เรียนทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) การประเมินผลการเรียนภาษาญี่ปุ่น

การประเมินผล	ผู้สอนในไทย			ผู้สอนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{x}	SD	ผล	\bar{x}	SD	ผล		
ประเมินผลแบบอิงเกณฑ์	.56	.78	ทำ	.85	.55	ทำ	-1.209	.237
ประเมินผลแบบอิงกลุ่ม	-.32	.91	ไม่ทำ	.77	.60	ทำ	-4.071*	.000
รวมการประเมินผล	.11	.55	ไม่ทำ	.80	.48	ทำ	-3.633*	.001

พฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่น พบว่า วัฒนธรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนในประเทศไทยมีพฤติกรรมขณะเรียนในห้องเรียน และพฤติกรรมเสริมการเรียนรู้แตกต่างกับผู้เรียนในประเทศญี่ปุ่นโดยผู้เรียนในประเทศญี่ปุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าไทยทั้งสองรายการดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) พฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่น

พฤติกรรมการเรียน	ผู้เรียนในไทย			ผู้เรียนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{x}	SD	ระดับ	\bar{x}	SD	ระดับ		
พฤติกรรมก่อนเข้าเรียน	3.27	.53	ปานกลาง	3.28	.65	ปานกลาง	-.051	.960
พฤติกรรมขณะเรียนในห้องเรียน	3.58	.53	บ่อย	3.93	.53	บ่อย	-4.389*	.000
พฤติกรรมหลังเลิกเรียน	3.14	.62	ปานกลาง	3.27	.67	ปานกลาง	-1.348	.179

พฤติกรรมเสริมการเรียนรู้	2.32	.71	ไม่ค่อยทำ	2.76	.68	ปานกลาง	-4.036*	.000
ภาพรวม	3.07	.46	ปานกลาง	3.30	.45	ปานกลาง	-3.145*	.002

สภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียน พบว่า สภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีสภาพอยู่ในระดับพอใช้ ในขณะที่ผู้เรียนในประเทศญี่ปุ่นเห็นว่าอยู่ในระดับดีโดยมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ที่สะดวกและเพียงพอ ห้องเรียนมีบรรยากาศดี ทันสมัย และภายในห้องเรียนมีอุปกรณ์ สื่อการสอนที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) สภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียน

สิ่งแวดล้อมในการเรียน	ผู้เรียนในไทย			ผู้เรียนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ		
ห้องเรียนมีบรรยากาศดี ทันสมัย	3.40	.90	พอใช้	3.95	.84	ดี	-4.275*	.000
ห้องเรียนมีอุปกรณ์สื่อการสอนจำเป็นในการเรียนรู้อุปกรณ์เพียงพอ	3.34	.94	พอใช้	3.85	1.04	ดี	-3.682*	.000
ห้องปฏิบัติการทางภาษาพอเพียงและสะดวก	3.27	1.03	พอใช้	3.26	1.34	พอใช้	.010	.992
แหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ สะดวกและเพียงพอ	3.32	.94	พอใช้	3.98	1.08	ดี	-4.599*	.000
ภาพรวม	3.32	.8	พอใช้	3.73	.85	ดี	-3.262*	.001

ปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนภาษาญี่ปุ่นในภาพรวมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมากคืออ่านตัวคันจิไม่ค่อยได้ กลัวใช้ภาษาผิดจึงไม่กล้าพูด ในขณะที่ปัญหาและอุปสรรคของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นอยู่ในระดับน้อยดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) ระดับปัญหาและอุปสรรคของผู้เรียน

รายการปัญหา	ผู้เรียนในไทย			ผู้เรียนในญี่ปุ่น			t	sig (2-tailed)
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ		
หลักสูตรเร่งรัดเกินไป	3.22	.91	ปานกลาง	2.82	1.02	ปานกลาง	2.889*	.004
ช่วงเวลาเรียนน้อย ไม่เพียงพอ	3.08	.96	ปานกลาง	3.07	1.20	ปานกลาง	.056	.955
เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่เสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาญี่ปุ่น	2.57	.89	น้อย	2.20	1.04	น้อย	2.681*	.008
การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน	2.31	.91	น้อย	2.22	1.04	น้อย	.673	.501
ฟังคำสอนคำอธิบายของผู้สอนไม่รู้เรื่อง	2.40	.99	น้อย	2.20	1.12	น้อย	1.324	.187
ผู้สอนไม่เป็นกันเอง และไม่คอยตรวจการบ้าน	1.64	.82	น้อยที่สุด	1.75	1.11	น้อยที่สุด	-7.79	.438
ผู้สอนไม่ค่อยมีเวลาให้ซักถามข้อสงสัย	1.68	.86	น้อยที่สุด	1.83	1.11	น้อย	-.964	.338
ผู้สอนเลือกปฏิบัติให้ความสนใจเฉพาะผู้เรียนบางคน	1.74	1.01	น้อยที่สุด	1.87	1.20	น้อย	-.843	.400
ไม่เข้าใจเรื่องไวยากรณ์	2.90	1.08	ปานกลาง	2.39	1.29	น้อย	2.750*	.007
ฟังคำอธิบายแล้วสรุปสาระสำคัญไม่ได้	2.65	1.04	ปานกลาง	2.30	1.13	น้อย	2.285*	.023
ฟังภาษาญี่ปุ่นไม่ค่อยเข้าใจ	3.04	1.15	ปานกลาง	2.61	1.17	ปานกลาง	2.539*	.012
ออกเสียงภาษาญี่ปุ่นบางคำไม่ค่อยถูกต้อง	2.98	1.09	ปานกลาง	2.33	1.14	น้อย	4.029*	.000
กลัวใช้ภาษาผิดจึงไม่กล้าพูด	3.48	1.11	มาก	2.38	1.14	น้อย	6.638*	.000
พูดภาษาญี่ปุ่นไม่ค่อยได้	3.36	1.10	ปานกลาง	2.70	1.22	ปานกลาง	3.935*	.000
อ่านตัวคันจิไม่ค่อยได้	3.56	1.15	มาก	2.93	1.44	ปานกลาง	3.113*	.003
อ่านภาษาญี่ปุ่นไม่ค่อยออก	2.51	1.06	น้อย	2.80	1.29	ปานกลาง	-1.630	.107
อ่านเขียนตัวอักษรจะตะกะตะกะไม่ค่อยถูกต้อง	2.44	1.21	น้อย	2.15	1.13	น้อย	1.624	.106
เขียนตัวคันจิไม่ค่อยได้	3.32	1.30	ปานกลาง	2.78	1.39	ปานกลาง	2.762*	.006
เขียนภาษาญี่ปุ่นไม่ค่อยได้	2.38	1.04	น้อย	2.62	1.17	ปานกลาง	-1.471	.143

จำคำศัพท์ไม่ค่อยได้	2.99	1.07	ปานกลาง	2.78	1.12	ปานกลาง	1.297	.196
ผันคำกริยาต่างๆ ไม่ค่อยได้	2.67	1.04	ปานกลาง	2.68	1.17	ปานกลาง	-1.105	.916
เปิดพจนานุกรมโดยเฉพาะตัวคันจิได้ช้าและเสียเวลามาก	2.89	1.28	ปานกลาง	2.92	1.33	ปานกลาง	-1.148	.882
ไม่คุ้นเคยและไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยีช่วยสอนที่ทันสมัย	2.49	1.14	น้อย	2.21	1.17	น้อย	1.662	.098
วัฒนธรรมและแนวคิดของชาติตนแตกต่างจากญี่ปุ่นทำให้เรียนรู้ช้า	2.24	.97	น้อย	2.51	1.21	น้อย	-1.587	.116
คนญี่ปุ่นบางคนค่อนข้างดูถูกและเหยียดหยามชาติอื่น	1.94	.93	น้อย	2.52	1.23	น้อย	-3.417*	.001
ตัวเองรู้สึกเบื่อหน่ายและซีจี้เจียน	2.55	1.21	น้อย	1.97	1.22	น้อย	3.246*	.001
รวม	2.62	.56	ปานกลาง	2.39	.75	น้อย	2.092*	.040

คุณวุฒิของผู้สอน พบว่า ผู้สอนในประเทศไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ขณะที่ผู้สอนในประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนภาษาญี่ปุ่นดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าร้อยละของการศึกษาสูงสุดและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาของผู้สอนภาษาญี่ปุ่น

ผู้สอนในประเทศ	การศึกษาขั้นสูงสุด (%)			สาขาที่สำเร็จการศึกษา (%)			
	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก	ภาษาญี่ปุ่น	การสอนภาษาญี่ปุ่น	ภาษาศาสตร์	อื่นๆ
ไทย	26.7	60	13.3	46.67	6.67	33.33	13.33
ญี่ปุ่น	40	50	10	10	40	30	20

อภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เป็นวัฒนธรรมเด่นและแตกต่างจากวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยเน้นการสอนไวยากรณ์และโครงสร้างภาษา หลักสูตรเน้นโครงสร้างไวยากรณ์ เนื้อหาเน้นให้มีสาระครบถ้วนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทักษะทางภาษาจะเน้นการฟังก่อน แล้วจึงตามด้วยการพูด อ่านและเขียน ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายใช้วิธีการสอนแบบให้รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษา ไม่ค่อยมีกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย ไม่ค่อยใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน นิยมประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนในระดับปานกลาง เกือบต่ำ มีปัญหาในการอ่านตัวอักษรคันจิไม่ค่อยได้ และกลัวใช้ภาษาผิดจึงไม่กล้าพูด มีสิ่งแวดล้อมการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ คุณวุฒิผู้สอนส่วนใหญ่จบสาขาภาษาญี่ปุ่นแต่ไม่มีวุฒิทางการสอน ในขณะที่วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นมีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยเน้นภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน หลักสูตรเน้นเพื่อการสื่อสาร เนื้อหาวิชาเน้นให้สามารถพูดสื่อสารได้จริง ทักษะทางภาษาเน้นทักษะการพูดก่อน ตามด้วยการฟัง อ่านและเขียน ใช้รูปแบบการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ ใช้วิธีการสอนโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเดียว สอนให้ผู้เรียนฟังและพูดตาม มีกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเกมคอมพิวเตอร์ในการสอน ใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนที่หลากหลาย นิยมประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ไม่ค่อยมีปัญหาในการเรียน มีสิ่งแวดล้อมการเรียนอยู่ในระดับดี คุณวุฒิผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิทางการสอนโดยจบสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่น

เมื่อมองในภาพรวมตามกระบวนการทางวัฒนธรรมจะเห็นได้ชัดเจนว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของทั้งสองประเทศ มีจุดเริ่มต้นทางวัฒนธรรมการสอนที่แตกต่างกันชัดเจนคือ เริ่มจากแนวคิดการสอนที่แตกต่างกัน โดยในประเทศไทยเน้นการสอนไวยากรณ์และโครงสร้างภาษา ขณะที่ในประเทศญี่ปุ่นเน้นภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน เมื่อแนวคิดหลักที่เป็นจุดเริ่มต้นแตกต่างกัน กระบวนการทางวัฒนธรรมที่ตามมา เช่น หลักสูตร เนื้อหา รูปแบบการสอน วิธีการสอน กิจกรรมการสอน สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน การประเมินผลการสอนและอื่นๆจึงแตกต่างกันไป เป็นลูกโซ่ เพราะกระบวนการที่ตามมาต้องสนองตอบแนวคิดหลัก องค์ประกอบหลายเรื่องที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยแม้จะแตกต่างกับวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น แต่ไม่ได้หมายความว่า จะด้อยค่า ตรงกันข้ามมีความเหมาะสมและทรงคุณค่าทำให้การสอนภาษาญี่ปุ่นมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างน้อยก็ช่วงเวลาในอดีตช่วงหนึ่งที่ผ่านมา ปัจจุบันโลกมีพัฒนาการก้าวหน้าไปมาก สังคมเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยแบบเดิมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไป องค์ประกอบเด่นๆทางวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นที่พบจากงานวิจัยนี้จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นควรพิจารณานำมาประยุกต์ปรับปรุงใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบ และการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยควรต้องมีการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัย โดยเพิ่มแนวคิดที่เน้นภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ให้มีน้ำหนักมากขึ้น
2. ควรมีการพิจารณาทบทวนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเป็นระยะตามความเหมาะสม ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และควรเพิ่มสาระของหลักสูตรการสอนภาษาญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพูดสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันได้ให้มีน้ำหนักมากขึ้น
3. ผู้สอนควรมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้สามารถพูดสื่อสารได้ให้มีน้ำหนักการสอนที่มากกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็ต้องคงการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจภาษาญี่ปุ่นตามกฎเกณฑ์ไว้อย่างได้สัดส่วนเหมาะสมด้วย
4. ควรมีการทดลองปรับเทคนิคการสอนทักษะทางภาษา โดยเน้นให้น้ำหนักการสอนทักษะการพูดให้มากขึ้นถือเป็นความสำคัญอันดับแรกแล้วจึงตามด้วยทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน
5. ควรมีการรณรงค์ให้ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยปรับรูปแบบการสอนภาษาญี่ปุ่นของตนจากรูปแบบการสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ให้เพิ่มรูปแบบการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย
6. ควรมีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาวิธีการสอนของตน โดยลดการใช้และพึ่งพาภาษาไทยในการอธิบายให้น้อยลง แล้วหันมาใช้ภาษาญี่ปุ่นในการสอนให้มากขึ้น

7. มหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ควรให้การสนับสนุนอุปกรณ์การสอน สื่อการสอน ภาษาญี่ปุ่นให้มีความหลากหลายและทันสมัยยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์รูปแบบต่างๆ
8. เนื่องจากยังขาดแคลนครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นอยู่อีกมาก มหาวิทยาลัยในประเทศไทยควรเร่งเพิ่มเปิดหลักสูตรการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท
9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้สอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นควรให้ความสนใจกับการจัด กิจกรรมการสอนภายในชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่นที่หลากหลาย โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตและอื่นๆ มาใช้เสริมกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน

บรรณานุกรม

- 遠藤由美子 (1994) 『日本語教授法 理論編』 アークアカデミー日本語教師養成科
- 国立国語研究所 (2003) 「タイ (バンコク) アンケート調査集計結果報告書」 『日本語教育の学習環境と学習手段に関する調査研究』
- Cuber, J.F., 1968. Sociology : A Synopsis of Principles. New York : New York Appleton.
- Japanese Studies Center 1988. Seminar on Japanese Language & Teaching. Bangkok : Institute of East Asia Studies, Thammasat University.
- Jones, V.F. and Jones S.L., .1990. Comprehensive Classroom Mangement : Motivating Students. Boston : Allyn & Bacon.
- Kanazawa University.2004. “Japanese Language Classes” in Kanazawa University Student Exchange Program Syllabus, Kanazawa: Kanazawa University.
- Kushida, Eiko.1998. “วิธีการสอนเขียนเรียงความโดยประเด็นเรื่องการสื่อสารบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม”. วารสารมูลนิธิญี่ปุ่น กรุงเทพฯ 1: 59-78.
- Paulston, Christina Bratt and others.1976. Teaching English as a Second Language : Techniques and Procedure. Massachusetts : Winthrop Publishers, Inc.
- Sapir, Edward. 1949. Language. New York : Harcourt, Brace & World.
- งามพิศ สัตย์สงวน.2538. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- จำเนียร ศิลพานิช.2538. หลักและวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- ดิษิตา รากะรินทร์. 2545. การศึกษาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เตือนใจ ตันงามตรง.2537. ความต้องการและการใช้ภาษาญี่ปุ่นของภาคเอกชนในระดับผู้บริหาร.

กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปรีชา อิงคภิรมย์.2531. "ปัญหาในการสอนวิชาการอ่าน" เอกสารประกอบการสัมมนา ปัญหาการเรียน

การสอนภาษาญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยะจิต ทาแดง.(เมษายน2524). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัย : กรณีตัวอย่างของ

คณะอักษรศาสตร์จุฬาฯ. วารสารไทย-ญี่ปุ่น. ปีที่ 3 เล่ม 1.

มูลนิธิญี่ปุ่น.2546. รายงานผลการสำรวจมหาวิทยาลัยที่สอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย ประจำปี 2546.

กรุงเทพฯ : ห้องสมุดศูนย์ภาษา มูลนิธิญี่ปุ่น.

ราชบัณฑิตยสถาน.2524. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

รัตนา ศิริพานิช.2533. รายงานการวิจัยเรื่อง ความเข้าใจในวิถีชีวิตและแนวคิดของชาวญี่ปุ่น จากการเรียนรู้

หลักสูตรภาษาญี่ปุ่น ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ. งานวิจัยสถาบันเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วราภรณ์ สุนาลัย.2535. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร โกมารทัต.2545. เอกสารประกอบการสอนภาษาญี่ปุ่น 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจ

บัณฑิตย.

สร้อยสุดา ณ ระนอง.2546. "งานวิจัยตำราภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น 1. วารสารมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ 11: 35-46.

สุพัตรา สุภาพ.2528. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุภัทรา อักษรานูเคราะห์.2532. การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สมิตรา อังวัฒนกุล.2535. วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สุพรรณน ครุฑเมือง.2544. การศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นใน

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรุณี วิริยะจิตรา.2532. การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.